

Het beste avondmaalskleed.

<https://hdl.handle.net/1874/353489>

g.c.

5

HET

BESTE AVONDMAALSKLEED.

TWEEDE DRUK.

TE ROTTERDAM,

BIJ M. WIJT & ZONEN,

Drukkers van het Nederlandsche Zendinggenootschap.

1852.

N°. LXXIII.

THE HISTORY OF THE

REIGN OF

CHARLES THE FIRST

BY

JOHN BURNET

ESQ.

IN TWO VOLUMES.

LONDON,

Printed by J. Sturges, in Strand,

near the Temple Church, 1734.

Price 1s. 6d.

By the Author.

THE SECOND VOLUME.

THE HISTORY OF THE

REIGN OF

CHARLES THE FIRST

BY

JOHN BURNET

ESQ.

IN TWO VOLUMES.

LONDON,

Printed by J. Sturges, in Strand,

near the Temple Church, 1734.

Price 1s. 6d.

By the Author.

VOORBERIGT.

Gecommitteerden van het Nederlandsche Zendelinggenootschap, tot het opstellen, verzamelen en uitgeven van kleine Stukjes ter bevordering van Evangelische kennis en godzaligheid, ook bij mingeoefenden; —
namelijk: L. DIBBITS, L. MERENS, Predikanten
H. E. VINKE Th. D^r. en Hoogleeraar te Utrecht,
J. MOLL, *Jacobz.* Predikant te s' Gravenhage
W. VAN DER LEEUW Predikant te Amsterdam
en R. ADRIANI, J. J. VAN OOSTERZEE Th. D^r.

Predikanten te Rotterdam, overeenkomstig hun ambt en hunne bediening, dat oogmerk gaarne willende bevorderen, en in uitzigt op des Heeren medewerkenden zegen, bieden het nevensgaande Stukje hunnen landgenooten aan; erkennende intusschen geene uitgave voor echt, dan welke door een hunner of door de drukkers dezes, onderteekend is.

M. Wijnhoven

Na de zucht: » wat zullen wij eten, wat zullen wij drinken, » is zeker de vraag: » waarmede zullen wij ons kleeden, » eene van die, welke in het dagelijksch leven gedurig en door velen herhaald worden. En inderdaad, moge deze of gene bij het eerste hooren aan die vraag geringer betekenis hechten, zij is toch uiterst natuurlijk en in menig opzigt belangrijk. Sints aan den morgen der schepping het eerste kledingstuk door de hand der schaamte gevlochten werd, (1) wordt naast het voedsel, de bedekking des ligchaams onder onze eerste behoeften gerekend. Wel openbaart zich ook de invloed van zondigen hoogmoed maar al te dikwijls in de keus van het kleet, dat wij dragen, maar zoolang deze

(1) Gen. III: 7.

aardsche tabernakel niet voor den mensch wordt verbroken, mag ook de Christen prijsstellen op een passend en voegzaam gewaad. Bezat onze Heer een opperkleed, zonder naad, van boven af geheelijk geweven (1); achtte een PAULUS het niet beneden zich voor den reismantel zorge te dragen, dien hij had achtergelaten bij zijn beengaan van *Troas* (2); heeft JOHANNES het bij de beschrijving der zaligen in den hemel de vermelding niet onwaardig gekeurd, dat zij in *witte* kleederen wandelen (3), wij kunnen het dan ook evenmin berispen als afkeuren, dat men zijnen eerbied voor de gemeenschappelijke godsdienst, voor hare eerwaardige plegtigheden, voor het Heilig Avondmaal bovenal in eene passende kleederdragt toone. Wij hooren het dikwijls met deernis, als de arme in verlegenheid antwoordt, waar hij genoodigd wordt tot de tafel des Heeren: »ik heb geen kleed om te komen.» Wij zien het met goedkeuring aan, als de rijke, bij het verbor-

(1) Joh. XIX: 23. (2) 2 Tim. IV: 13.

(3) Openb. VII: 14.

gen sieraad van een stillen en zachtmoedigen geest, die voor God zoo kostelijk is (1), het uitwendig kleet van beschaving en achtbaarheid draagt, waar hij nadert tot het feest der verlossing. Wij kunnen zonder moeite begrijpen, dat ook in sommige streken van ons Vaderland de gewoonte, bepaaldelijk bij vrouwen bestaat, om in stemmig zwart het lijkfeest des Heeren te vieren. Maar wat wij met bevreemding en droefenis opmerken, het is, dat bij de zorg voor gepaste kleedij van het ligchaam, zoo vaak de gedachte aan het noodigst sieraad der ziele gemist wordt. Wat wij ons gedrongen voelen, met allen nadruk u aan te prijzen, het is een kleet, dat ons voor God moet bedekken, zoo Hij ons als waardige medegenooten van de tafel zijns Zoons zal ontvangen. Ziet, zooveel wij in het bedehuis opgaan, om ons te bereiden voor dien heiligen disch, zullen wij er verschijnen in een zeer verschillend gewaad. De leeraar komt in zijn eenvoudig ambtskleed ter tafel; de rijke in dat der wel-

(1) 1 Petr. III: 4.

vaart, uit de fijnste stoffe geweven; de arme in de zindelijke, maar ruwe pij der behoefte; de treurende in het rouwgewaad, dat hem aan ontslapen' vrienden doet denken. Maar zoo waarlijk wij aan den voet van het kruis allen gelijk staan voor God, zoo waarlijk vinde bij die allen de roepstem een' geopenden ingang:

» ZIJT MET DE OOTMOEDIGHEID
BEKLEED.» (1)

De woorden, waarin die roepstem is uitgedrukt, werden door den Apostel PETRUS geschreven. Reeds had hij den verstrooiden Christenen in *Klein-Azië* menig woord van bemoediging en versterking doen hooren. Thans, aan het einde van zijn schrijven genaderd, voegt hij nog eenige herinneringen van meer gemengden inhoud aan alle de vorige toe. Die herinneringen komen in de vier eerste verzen tot opzieners en oudsten der gemeente, maar rigten zich vervolgens meer bepaald tot *jeugdige* menschen, om

(1) 1 Petr. V: 5.

zich eindelijk uit te breiden tot *allen*. *Zijt allen*, schrijft PETRUS — als wilde zich de Apostel der hope ook een Apostel der liefde betoonen — *elkander onderdanig en zijt met de ootmoedigheid bekleed, want God wederstaat den hovaardigen, maar den nederigen geeft Hij genade*. Gij bemerkt aanstonds, dat in die vermaning des Christens roeping tot ootmoedigheid op geheel eigenaardige wijze wordt voorgesteld, en dat zij in haren tegenwoordigen vorm veel ruimer beteekenis heeft, dan wanneer de Apostel enkel geschreven had: »weest ootmoedig van harte.» Hij wil, dat de ootmoed hun zoo onafscheidelijk eigen, zoo geheel verbonden met hunne wijze van zien en van zijn, zoo vast met geheel hun in- en uitwendig leven vereenigd zal wezen, als het kleed dat wij dragen behoort bij en tot onzen geheelen persoon. Op gelijke wijze had eenmaal PETRUS' geliefde broeder PAULUS, naar de wijsheid, die hem gegeven was, de Christenen te *Rome* vermaand: »doet aan den Heer CHRISTUS,» (1) en er mede aan-

(1) Rom. XIII: 14.

geduid, dat zij, opgestaan uit den zonde-slaap om in den nieuwen heildag te wandelen, de gelijkvormigheid aan den Heer tot hun morgengewaad moesten kiezen. — Gelijk een kleed ons bedekt en omgeeft, ons verwarmt en versiert, ja vaak voor anderen tot eigenaardig kenmerk verstrekt van den rang en den staat dien wij voeren, zoo moet de ootmoed den Christen onderscheiden en aan anderen kenbaar doen worden. Te eigenaardiger zal die vermaning ons voorkomen, wanneer wij in het voorbijgaan bedenken, hoe vaak zich trotschheid en weelde openbaart in het kleed, dat wij kiezen. Zoo staat de rijke man in de bekende gelijkenis voor ons, als »met purper en zeer fijn lijnwaad bekleed” (1). In tegenoverstelling aan die ijdele praalzucht, wil PETRUS dan, dat men zijnen ootmoedigen zin, niet slechts *in* zijn uitwendig gewaad aan den dag leggen, maar de ootmoed *als* kleed zich aantrekken zal. Het oorspronkelijke woord zinspeelt eigenaardig op een kleed, dat geringe lieden en slaven vaak

(1) Luk. XVI: 19.

aantrokken over hun ander, meestal schamel gewaad. Verdient overigens deze vermaning reeds op zichzelf alle behartiging, zij moet te hooger belangstelling wekken als wij denken, *wiens* hand haar ter neerschreef. Of had PETRUS zelf niet de ure beleefd, dat hij, door het vergeten van *dezen* pligt, hem zoo dikwijls door den Meester herinnerd, tot den diepsten val was gekomen? Had niet hoogmoed hem tot zelfvertrouwen, zelfvertrouwen tot vermetelheid, vermetelheid tot ontrouw vervoerd aan een' Heer, wien hij trouw tot in kerker en dood had gezworen? Gewis, die ééne nacht had hem jaren ouder gemaakt; die ééne les was een krachtig tegengif tegen zijnen hoogmoed geweest, en hoe duur ook betaald met een overvloedigen tranenvloed, nog tot in zijne grijsheid had hij haar winste gerekend. Welligt ontwelde een pijnlijke zucht aan zijn hart, toen hij zijne medegeloovigen wees op wat hij eenmaal zelf had vergeten en de vermaning ter neerschreef, waarvan de noodzakelijkheid door zijn eigen voorschrift gestaafd was: *zijt met ootmoed bekleed!*

Wat HET BESTE AVONDMAALSKLEED is, wordt ons in de opgehelderde woorden genoemd. Dat kleed te *beschrijven*, *aan te prijzen* en onder hoogerem zegen *verkrijgbaar te stellen*, is de taak, die wij heden opvatten ten behoeve van allen, die gereed staan om tot de tafel des Heeren te gaan.

WAARIN BESTAAT HET BESTE AVONDMAALSKLEED?

Een blik op den *aard*, de *bronnen* en de *kenmerken* van den echten ootmoed is noodig om het Avondmaalskleed, dat wij met PETRUS' woorden u aanprijzen, allereerst regt te *beschrijven*.

Gelijk de edelste diamanten vaak het kunstigst en zorgvuldigst in gekleurd glas nagebootst zijn, zoo is het ook met den christelijken ootmoed gegaan. *Hier* heeft men overdreven verachting van zichzelf versierd met dien edelen naam, en hem ootmoedig geacht, die zijne gebreken zoo zwart en afzigtelijk mogelijk noemt, zijne betere daden zooveel hij kan in de schaduw der vergetelheid plaatst en geen naam verachtelijk

of laag genoeg keurt, om dien aan zichzelf te geven. Alsof dezelfde JOHANNES, die eenmaal beleed: » wij bedriegen onszelfen, als wij zeggen niet gezondigd te hebben (1), » niet tevens van den christen verklaart: » Geliefden, nu zijn wij kinderen Gods (2)! » Alsof PAULUS zich alleen den voornaamsten der zondaren en den minsten der heiligen genoemd had, zonder even vrijmoedig te zeggen: » ik heb overvloediger dan allen gearbeid (3)! » *Ginds* meent men wederom, dat hij de ootmoedigste is, die altijd van zijne verkeerdheden spreekt en onbewegelijk bij zijne zonden blijft staan, zonder dat hij van genade wil hooren of vergeving durft aannemen. Alsof de hoogmoed ook niet kon doorschemeren tusschen de scheuren van het boetgewaad, dat men voor het oog der wereld ter schouwe draagt; alsof KAIN, die sidderend uitriep: » mijne schuld is grooter, dan dat zij vergeven worde (4), » een toonbeeld van ootmoed mogt heeten! Neen, wie immer zulk eenen *schijn* van ootmoed met

(1) 1 Joh. I: 8.

(2) 1 Joh. III: 2.

(3) 1 Cor. XV: 10.

(4) Gen. IV: 13.

haar wezen verwarde, hij wete terstond, dat de ootmoedige gemakkelijk zwijgt van zichzelf, waar geen pligt tot spreken hem roept, en dat hij zijne overtreding, alleen waar het noodig is, aan de menschen, maar anders liefst in stilte aan den kenner der harten belijdt. Die altijd van de diepte gewaagde, waartoe hij door eigen schuld was gezonken, zou juist daardoor het billijk vermoeden doen opkomen, dat hij alzoo ons te gelijk wilde wijzen op de uitnemende hoogte, waartoe hij thans is gestegen. Ook in het weigeren eener genadegift, omdat men zich die gifte niet waardig acht, kan zich verborgen' hoogmoed verschuilen. En al zalft men het hoofd en al wascht men het aangezicht ook, opdat de menschen niet zien, wat er in ons binnenste omgaat, daarom kan nog wel het hart deemoedig voor God zijn gebogen. Ootmoedig zijn wij eerst dan, wanneer wij diep en levendig den afstand gevoelen, die ons, niet slechts van voortreffelijke menschen, maar bovenal van den hoogen en heiligen God heeft gescheiden. Terwijl wij van *nederigheid* sprekende, ge-

woonlijk meer denken aan eene gezindheid, die men jegens *menschen* betoont, doelt PETRUS hier (blijkens de onmiddelijke volgende woorden: » vernedert u onder de krachtige hand Gods, opdat Hij u verhoogte zijner tijd,) » bij den eisch van *ootmoed* op eene gezindheid, die wij aan *God* zijn verschuldigd. De ootmoedige is altijd nederig, maar de nederige is daarom nog niet altijd ootmoedig voor God. Waar die ootmoed van menschen gevorderd wordt, die van nature *zondaren* zijn, zal zij wel, niet slechts in het besef onzer geringheid tegenover den Magtige, zelfs niet in het gevoel onzer onvolmaaktheid tegenover den Volmaakte, maar bovenal in het bewustzijn onzer *onwaardigheid* tegenover den Vlekkelooze en Reine bestaan. Daarom is de ootmoed, die zondaren jegens God moet bezielen, nog eene geheel andere stemming, dan die den Engel vervult, als hij met omvleugeld gelaat voor zijnen Heer en Zender zich buigt, en kunnen wij van onzen Verlosser wel zeggen, dat Hij op aarde *nederig*, maar bezwaarlijk, dat Hij ootmoedig geweest is.

Ootmoed komt te pas in den schuldigen tollenaar, niet in Hem, die kon spreken: »Wie van u overtuigt mij van zonde (1).» Juist omdat ootmoed zich dan pas in volle kracht kan ontwikkelen, als het licht der waarheid verrees en de zonde in al hare diepte gekend wordt, zou men haar, nog meer dan eenige andere, eene *christelijke* deugd kunnen noemen. Van geen enkelen Heidenschen wijsgeer kan het gezegd worden, dat hij in den bovengenoemden zin ootmoedig geweest is. Zelfs van de Israëlitische vromen lezen wij wel dat zij zich na zwaren val diep voor God verootmoedigden, maar die dagelijksche ootmoedige stemming der ziel, die den echten christen versiert, werd bij hen slechts ten deele gevonden, waar de zucht om uit de werken geregtvaardigd te worden, en het besef hunner voortreffelijkheid boven de openbare vijanden van God en zijn volk, hen veelmeer tot zekeren roem in eigen' onberispelijkheid en deugd kon geleiden.

Gij verlangt reeds de *bronnen* te leeren

(1) Joh. VIII: 46.

kennen, waaruit dit gemoedsbestaan voortvloeit, en gaarne doen wij die nog meer opzettelijk opmerken. De christen is ootmoedig, want - hij kent *God*. Moge de mensch, die zich nimmer in het licht der Goddelijke volkomenheid plaatste, hoog met zichzelf zijn ingenomen, de ootmoedige weet het, wat al klatergoud er verbleeken moet voor het licht van Gods aanschijn, dat hij in *CHRISTUS* aanschouwde. Reeds als hij aan de onbeschrijfelijke grootheid des On-eindigen denkt, zinkt hij in het gevoel zijner eigene nietigheid weg. Maar stelt hij zich daarbij die onbesmette heiligheid voor, die zelfs in Engelen vlekken ontwaart, hij bedekt soms het aangezicht met de bezoedelde handen en kan met *JESAIA* herhalen: » wee mij, want ik verga, omdat ik een man, onrein van lippen ben (1).” En staart hij eindelijk den rijkdom van Gods barmhartigheid aan, hij gevoelt zich verootmoedigd voor Hem, in dubbele en tienvoudige mate, omdat hij diep en innig beseft, hoe talloze malen hij die onverdiende liefde met

(1) Jez. VI: 5.

den zwartsten ondank vergold. Met die heldere Godskennis gaat bij den waarlijk ootmoedigen mensch eene heldere *zelfkennis* bij het licht des Bijbels gepaard. Het is hem, gelijk PETRUS gegaan: uit den duisteren nacht zijner overtreding is voor hem het beeld zijner eigene zwakheid helder op den voorgrond getreden. Door menige beschamende ervaring heeft hij geleerd, dat hij nooit nader aan vallen is, dan waar hij meent op vasten bodem te staan, en de wetenschap, dat in zijn vleesch geen goed woont, heeft hem met eene weldadige vreeze voor zichzelf vervuld. Hoe meer hij in menig zwakker oogenblik zichzelf ontviel, des te lager is hij over zichzelf gaan denken, en sints hij de diepten van eigen' schuld en bederf leerde peilen, is de eigenwaan daar binnen gestegen van den troon, dien hij innam. Ja, al ontwikkelt zich daar binnen het nieuwe leven des geloofs ook aanvankelijk voorspoedig en krachtig, hij blijft ootmoedig van geest, want gelijk hij God kent en zichzelf, zoo kent hij steeds meer den omvang zijner heilige *roeping*. Sints hij

ernstig begon te wanhopen om door eigen werk en waarde voor God geregtvaardigd te worden, is hij tot CHRISTUS gekomen, niet als een onvolmaakte, die door den Heer wil laten aanvullen, wat aan zijne eigen' deugden ontbreekt, maar als een ellendige, die alleen in CHRISTUS terugvond, wat hij zelf had verbeurd en verloren. Maar hoe meer nu die CHRISTUS in hem wast en eene gestalte verkrijgt, te minder wordt hij ook in zijne eigene oogen. Gelijk PETRUS, toen hij den Heer in al zijne grootheid bewonderde, aan zijne voeten neerzank en uitriep: »Heer, ga uit van mij, want ik ben een zondig mensch (1),» zoo buigt de christen zich nimmer dieper ter neer, dan sints hij met ongedekten aangezigte de heerlijkheid van CHRISTUS in den spiegel van het Evangelie aanschouwde. Bij den aanblik dier volmaakte gehoorzaamheid gevoelt hij het dagelijks meer, dat hij ook voor zijne beste daden vergeving moet vragen, en bij de gedachte aan zijne bestemming, om dien hemelschen Heer te gelijken, beseft hij eerst

(1) Luc. V: 8.

regt, hoe weinig hij nog voor Hem is geworden. Loopt hij immer gevaar, om zich op het weinige, dat hij deed, te verheffen, hij staart op het vele, dat nog voor zijne rekening ligt. En kan hij in opregtheid verklaren: »ik jaag er na, óf ik het ook grijpen mogt,» hij voegt er de ongehuichelde belijdenis bij: »Niet, dat ik het alrede verkregen heb of alrede volmaakt ben (1).»

Het kan u niet verwonderen, dat hij, die alzoo God, zich zelve en zijne roeping uit het regte oogpunt beschouwt, den ootmoed des harten bezit, en gaarne laat gij nog enkele *kenmerken* dier edele gezindheid u aanwijzen. Met *zichzelven* is de ootmoedige veel minder ingenomen, dan verre de meesten. Gelukt het hem zelfs in Gods kracht iets nuttigs en goeds te verrigten, hij roemt altijd het liefst in de dingen zijner zwakheid (2), en zijn hem boven den broeder talenten en krachten geschonken, hij herhaalt gedurig de vraag: »wat is er, dat gij niet hebt ontvangen (3)?» Hij is in zulke oogen-

(1) Phil. III: 12—14.

(2) 2 Cor. XI: 30.

(3) 1 Cor. IV: 7.

blikken gelijk aan MOZES, toen deze van den berg der wetgeving aftrad: zijn aangezicht moge blinken van de heerlijkheid des Heeren, maar hij zelf is zich niet of nauwelijks bewust van den hooger en glans, dien anderen in hem ontdekken (1). Waar menschen hem buitensporig verheffen willen, hij keert als PAULUS en BARNABAS te Lystre, dat eerbewijs af met het woord: » wij zijn ook menschen van gelijke beweging als gij (2), » en waar de wispelturige menigte haren afgod verlaat en vertreedt, hij bewaart zijne kalmte van ziel, omdat hij menschengunst en eer nooit als een onvervreemdbaar regt, maar altijd als een uiterst betrekkelijk voorregt beschouwd heeft. Gering denkt de ootmoedige van eigen doorzigt en *wijsheid*; en waar anderen den sleutel der kennis reeds wanen gevonden te hebben, blijft hij der waarheid indachtig: » wij kennen en profeteren ten deele (3). » Geringer nog schat hij de *deugd*, die hij naar PETRUS' vermaning bij zijn geloof heeft

(1) Exod. XXXIV: 29, 30. (2) Hand. XIV: 15.

(3) 1 Cor. XIII: 9.

gevoegd (1). Zoo vaak hij het oog op het voorledene slaat, vraagt hij niet voldaan en tevreden: » wat ontbreekt mij nog? » maar ontrust en bekommerd: » wie zou de afdwalingen verstaan? » en terwijl anderen van loon durven spreken, durft hij slechts op genade en vergiffenis hopen. Allermint verheft hij zich op zijne eigene *kracht*. Niet in den held, die van zegepraal tot zegepraal voortspoedt, maar in het kind, dat waggend voortgaat, herkent hij het welgelijkend beeld van zichzelf. Geen wonder, dat hij zoo denkt en gezind is. Hij heeft een' anderen *maatstaf*, dan dien de dienaar der wereld gebruikt bij het onderzoek van zijn hart en leven. In den helderen spiegel van Gods onbedriegelijk woord aanschouwt hij nauwkeurig de trekken van zijn aangeboren gelaat en keert niet van eene telkens vernieuwde beschouwing terug, zonder over zichzelf te blozen. En zoo acht hij dan ook *anderen* ligtelijk uitnemender, dan hij zichzelf kan vinden. Den broeder komt hij tegemoet met de bereidvaardigheid der dienende liefde en

(1) 2 Pet. I: 5.

gaarne legt hij gelijk zijn Heer het opperkleed af, om als aller knechten knecht met den linnen lijfdoek omgord, anderen de voeten te wasschen (1). Den vijand vergeeft hij te ligter, omdat bij elke belediging nog meer zijn hart gegriefd, dan zijn hoogmoed gekwetst is, en heeft hij vurige kolen op het hoofd des haters gehoopt, hij dekt die met de assche des ootmoeds weer toe, opdat haar glans en gloed de wereld niet tot *zijn* lof zou verlokken. Even weinig verheft hij zijne stem op de straten, als hij gewoon is, bij zijne aalmoezen voor zich te doen trompetten daarbuiten. En heeft hij zich ook van moeilijke en ondankbare liefdepligten gekweten, hij blijft zich nog altijd als een' onnutten dienstknecht beschouwen (2). Doch bovenal herkent gij den ootmoedige aan de wijze, waarop hij jegens *God* is gezind. Valt hem onverwachte zegen te beurt, hij zal zich klein van dankbaarheid en letterlijk verlegen gevoelen wat hij den Heer zal vergelden. Velt de roede der kastijding hem neder, hij legt

(1) Joh. XIII: 1-11.

(2) Luc. XVII: 10.

liever als AARON de hand op den mond, dan dat hij zich zou onderwinden op hoogen toon tot zijnen maker te spreken: » waarom hebt gij mij alzoo gedaan? » Hoort hij het vonnis der wet, over den zondaar geveld, deemoedig buigt hij het schuldig hoofd en gevoelt: » Dat vonnis is volkomen regtvaardig. » Ontvangt hij den vrijbrief der genade, hij gaat als een geregtvaardigde henen, maar niet zonder tot zichzelf te zeggen: » De roem is uitgesloten (1). » Ja, indien het aan den avond van den besten dag zijns levens hem kon aangezegd worden, dat de CHRISTUS in zijne woning vernachten wilde, weest verzekerd, dat zijn eerste antwoord zou zijn: » Heer, ik ben niet waardig, dat gij onder mijn dak zoudt inkomen (2). » Zoo — doch wij maken aan deze beschrijving een einde. Veel zouden wij er nog aan toevoegen kunnen, en toch onvolledig gebleven zijn. De ootmoed is aan eene dier edele bloemen gelijk, die in de schaduw het heerlijkst ontluiken en hare geuren waassemen, voor het oog der menschen

(1) Rom. III: 27.

(2) Luk. VII: 6.

verborgen. Maar reeds gevoelen wij, met wat regt een der uitstekendste kerkvaders kon antwoorden op de vraag » welke is de eerste deugd” — ootmoed; » en welke de tweede deugd” — ootmoed; » en welke de derde deugd” — ootmoed nog eens! Verborgen beginsel is die ootmoed van geheel het christelijk leven en onafscheidelijke schaduw van ieder der drie leidsvrouwen op die gezegende baan: geloof, liefde en hope! Voorwaar, aan de enge poort van het Koninkrijk Gods moet ieder praalgewaad van menschelijken waan worden afgelegd, eer de zondaar er binnen kan treden. Maar hoe breed het kleed des ootmoeds om de leden hem golve, dat verhindert den ingang hem niet. In het wetboek dezes koninkrijks staat het woord onuitwischbaar geschreven: » de nederige vindt genade bij God!”

Wij hebben voor uw oog het kleed des ootmoeds ontplooid en elkander als het ware de draden gewezen der stof, waaruit dat gewaad is geweven. Maar

WAAROM IS DAT AVONDMAALSKLEED NU HET BESTE?

Zietdaar eene vraag, die opzettelijk beantwoord moet worden, zullen wij de beschreven gezindheid met goed gevolg u ter voorbereiding voor het Avondmaal aanprijzen. Laat ons daartoe een oogenblik bij PETRUS' beeld blijven staan. Wat verlangt gij van een voegzaam gewaad? Het moet overeenkomen met uwen stand, beantwoorden aan uwe behoeften, u vooral in geen enkel opzicht misstaan. Welnu, dat alles kan op het beschreven avondmaalskleed zonder grootspraak worden overgebracht. Het *past* ons; het *dekt* ons; het *siert* ons.

Het past ons.

Passend of voegzaam noemen wij allereerst het avondmaalskleed, dat wij aanprijzen, en wij bedoelen er mede, dat het geheel in overeenstemming is met den aard en den geest der feestviering, waarbij het gebezigd moet worden. Denkt zelve slechts een oogenblik na en wij durven op aller toestemming hopen.

Wie is de gastheer, die u aan zijne tafel verwacht? Gij kunt die vraag niet vernemen, zonder dat nog luider dan onze wekstem: » weest bekleed met ootmoedigheid » de roepstem in uwe harten weerklinkt: » ontbindt de schoenen van uwe voeten, want de plaats, waar gij staan zult, is heilig. » (1). Gij zijt geroepen tot de tafel van dien Zoon des Vaders, die door zijn magtig bevelwoord zelf het brood uit de aarde doet voortkomen, en den wijn, die het hart des menschen verheugt; tot de tafel van dien Koning des Godsrijks, die zelfs aan zijne Engelen naauwelijks eervoller belofte zou kunnen geven dan deze: » Ik zal met hem avondmaal houden; » (2) tot de tafel van dien Verlosser, voor wiens volstrekt onbenevelden blik al de grootheid uwer schuld en de diepte uwer ellende naakt en geopend ligt! En nu, zoo gij aan eens Konings disch waart geroepen, gij zoudt aarzelen er in een' ander kleed te verschijnen dan aan zijn hof werd gebruikt; zult gij dan naderen tot de tafel

(1) Exod. III: 5.

(2) Openb. III: 20.

van den Koning der eere in een' ander gewaad, dan hij voorschreef? Ziet, trotsche praalvertooning is bespottelijk in de oogen van Hem, die met het licht als met een kleed zich bedekt. Een armoedig omhulsel belet onze gemeenschap met Dien niet, die toen Hij geboren werd, is gewonden in schamele doeken, en toen Hij stierf, naakt aan een kruis hing te krimpen. Maar één gewaad is er, dat koningen en bedelaars gelijkelijk voegt, waar zij zich scharen rondom den disch van een' Heer, die zoo hoog is boven alle hoogen der aarde. »De Meester is daar en Hij roept u,» om zijnen dood te gedenken. Staat op en gaat uit, dien heiligen Heer te ontmoet, maar — vóór gij henengaat, legt de bedekselen af uwer schande, en omhult uwe zielen met ootmoed. De Koning zal in den geest binnen komen om de reijen te overzien van al zijne aanzittende gasten; ach, den vermetelen, die *dit* voegzaam bruiloftskleed miste, zou zijn ontzettend misnoegen treffen!

Of wie zijn de *gasten*, die Hij aan zijnen disch heeft genoodigd? Neem de proef van

de waarheid der opmerking, dat het kleed des ootmoeds ons past. Ware er iemand onder hen, die kon zeggen: » ik heb mijn hart gezuiverd, » wij mogten van den genoemden eisch hem ontslaan, want niet tot Seraphs, maar tot zondaars klinkt de stem, die van boete en verootmoediging spreekt. Maar onder alle de duizende verkondigers van zijnen dood, ziet de Heer te vergeefs naar éénen enkelen om, die met opgeheven hoofde zijnen doordringenden blik kan verduren. » Gaat henen, » zoo heeft Hij daarom tot zijne dienaren gesproken, » in de straten en wijken der stad, en brengt de armen en verminkten en kreupelen en blinden hierin. » (1). Zondaren zijn het, die zamenkomen uit prachtige en schamele woningen, om van het brood des nachts te eten; zondaren, waarvan meer dan één is geschandvlekt met buitengewone, verborgen' zonden voor God, en waarvan ook de beste terugziet op eene lange lijst van vermeerderde schulden en verijdelde voornemens, opgewekt welligt onder tranen

(1) Luc. XIV: 21.

en gebeden aan deze zelfde heilige tafel! Allen dragen één kwaal met zich om; allen ontvingen één brandmerk op het voorhoofd, zichtbaar voor de Engelen Gods. Ziet, bij zulke bezoedelde handen en zulke gebrandmerkte schedels voegt het kleed des ootmoeds uitstekend: ach, het is eigenlijk het eenige, dat ADAM's gevallen zonen betaamt, wien ieder kleedingstuk, dat zij dragen, eene hernieuwde herinnering is, dat zij de eerste reinheid verloren! In der waarheid, zoo schaamte en schuldgevoel het kostbaar erfgoed is, dat ons uit het verloren Paradijs is gebleven, laat ons bedenken, dat wij in onszelf arm zijn en naakt voor den Heer, en zien wij toe, dat het kleed des ootmoeds, bij niemand, niemand onzer gemist worde!

Wij spraken van den gastheer, wij spraken van de gasten. Mogen wij niet eindelijk gewagen van het *onthaal*, dat ons het Avondmaal biedt, als bewijs, hoezeer ons het ootmoedskleed past? Eenvoudig voor het zinnelijk oog is wel de verkwikking van brood en wijn, die aan deze tafel ons wacht. Maar de onuitwischbare herinneringen, die

zich met die teekenen paren, bevatten alles in zich, wat ons tot ootmoed kan stemmen, en wij kunnen niet vragen, *wat* wij daar eten en drinken, zonder terstond te doorzien, *wáárom* wij tot ootmoed geroepen zijn. Brood en wijn, teekenen van JEZUS' ligchaam en bloed, maar *door wie* verbroken en door wie vergoten? Door menschen van gelijke beweging als wij; door duivelen in menschengedaante, die zich rondom den kruispaal verdrongen — helaas, het gedenkmaal der verlossing vereeuwigt de schande der menschheid. En zoo er nog hoogmoed in ons harte bleef wonen, de herdenking van den grootsten gruwel, door ons geslacht gepleegd, moet ons alrede van die bedwelmung genezen. Brood en wijn, teekenen van JEZUS' ligchaam en bloed, maar *voor wie* verbroken en voor wie vergoten? Verbroken en vergoten, om den vrede des hemels op eene zondige wereld te brengen, en die wereld, van de zonde gereinigd, tot eene poorte des hemels te maken! Voorwaar, luide getuigt zulk een onthaal van de ontzettende diepte, waartoe ons geslacht

was gezonken; luide verkondigt het, dat alleen vrije genade ons uit die diepte opheffen kon. En aan het gedenkmaal onzer schande en onzer verlossing om niet, zullen wij in ijdel en trots kunnen komen? Even goed kon de bedelaar zich op zijne gescheurde lompjes verheffen, als hij uit de hand van zijnen beleedigden weldoener eene verbeurde gifte komt vragen. Neen, zoover mag de mensch zijne kleinheid, de zondaar zijne schuld, de christen den duren prijs van zijn eeuwig heil niet voorbijzien, dat hij aan het Avondmaal zou toetreden, van het *eerste* vereischte, het kleed des ootmoeds ontbloot!

Maar wij hebben meer te herinneren ter aanprijzing van het genoemde gewaad.

Het dekt ons.

Althans het *kan* ons, als een welgesloten opperkleed, onder hooger en zegen, beveiligen tegen die koude der ziel, die zoo dooddelijk is voor den waarachtigen Avondmaalszegen.

Dat kleed dekt u, al dadelijk, tegen *koude onverschilligheid vóór de Avondmaalsviering*. Is de instelling des Avondmaals eene der grootste weldaden, die ons door de liefde des Heeren zijn nagelaten, wij moeten het ten diepste betreuren, dat velen, die naar zijn' naam zijn genoemd, haar met zoo jammerlijke onverschilligheid aanstaren. Die noodlottige stemming doet sommigen, jaren na elkander terugblijven; doet anderen verontschuldigungen tegen eene feestviering zoeken, waarnaar hun hart zelden of nimmer verlangt, doet een' derden tevreden zijn, zoo hij uit gewoonte er aanzit, en er komt voor het oog van de menschen. Ach, zelfs de beste moet zich zelden van tijd tot tijd aanklagen, dat meer pligtbesef, dan dringend gevoel van behoefte hem aanspoort om den dood van den Heer te verkondigen. Wenscht gij waarlijk tegen die koude beschut te worden? Omgord u met het kleed van den ootmoed, en wij staan er u borg voor, uw hart zal weldra van nieuwe belangstelling gloeijen. Hoe deemoediger wij zijn, des te dierbaarder wordt ons eene

tafel, waar wij vinden kunnen, wat wij diep en innig gevoelen in ons zelve te missen. Hoe minder wij ingenomen zijn met eigen' werk en waardij, te meer zullen wij het worden met hetgeen God in CHRISTUS tot onze redding gedaan heeft, en denkt gij laag van uzelve, te hooger ziet gij op tegen Hem, aan wiens voeten gij in den geest u zult buigen, maar wiens schoenriem gij u dan niet waardig acht te ontbinden. Vermoeid en beladen in eigene schatting, gevoelt gij u dan, niet slechts verplicht maar gedrongen, den staf ter versterking aan te grijpen, dien de Heer u in handen wil geven. En hoe dikwijls ook gevierd, ieder Avondmaal blijft u eene heilige feesture, bij de herdenking waarvan u het harte nog brandende is.

Nog meer. Het aangeprezen kleed dekt u niet minder tegen *koude liefdeloosheid onder de Avondmaalsviering*. Zeg ik te veel, zoo ik beweer, dat het ons aan dien disch welligt aan niets zoozeer als aan waarachtige liefde ontbreekt? Maar al te velen zien ook daar nog telkens op anderen

neder, in plaats van op zichzelf en op den Gekruisigde te zien. Of treedt men ook niet toe met een liefdeloos en verbitterd gevoel, ligt veracht men den broeder, waarvoor de Heer is gestorven, of ziet althans de nauwe betrekking voorbij, die leden van één ligchaam met elkander en den Heer moet verbinden. En onze liefde tot CHRISTUS? Helaas, wie moet niet op zoo menig Nachmaal terugzien, waarbij wel de mond heeft gezongen: »ontvlam mijn ziel, ontvlam voor Hem," maar waarbij het daar binnen koud als een steen en stil als het graf is gebleven? Gij schaamt u, dat het alzoo kon wezen; gij vreest, dat het ook ditmaal zoo worde; gij vraagt, wat u tegen die inwendige koude beschutten kan, die anders het aanvankelijk opgewekt leven des geestes met verdorring en verkwijning bedreigt? Het kleed des ootmoeds weert dien verstijvenden noordenwind der liefdeloosheid uit het gemoed van den discipel des Heeren. Zijt gij waarlijk ootmoedig, gij hebt aan zijne tafel geen' tijd om op den broeder te letten, gij hebt meer dan genoeg te doen

met uzelfven alleen. Gij veracht dan geen' enkelen zondaar die aanzit, want wat gij ook van hem verneemt of vermoedt, dit weet gij wel gewis van uzelfven, dat *gij* de minste van *alle* dischgenooten moogt heeten. Juist omdat gij niet slechts begrijpt, maar gevoelt, dat een leven buiten CHRISTUS een reddeloos verloren en daarom een vreugdeloos leven is, valt gij ook als de boetvaardige zondares Hem heilbegeerig te voet, en al hebt gij geen' Nardusflesch te verbreken, gij brengt het gebroken en verslagen hart onbepaald ten offer Hem toe. En moogt gij het aan zijne tafel aanvankelijk leeren, ook voor uzelfven te gelooven, dat ook u ontelbaar veel is vergeven - juist het ootmoedig schuldgevoel zal u aansporen om onuitsprekelijk lief te hebben!

Immers, het kleed des ootmoeds zal u ten laatste tegen *koude ijverloosheid na de Nachtdaalsviering* bedekken. Gewis, zoo die stomme tafel kon spreken, hij zou kunnen verhalen van heilige voornemens, die daar opgevat zijn, en van brandenden ijver, die er ontwaakte, om wat vroeger verzuimd

was, nog zooveel men kon te herstellen. Maar de ervaring komt telkens met die tafel in tegenspraak en wijst op zoovelen, wier feestviering gelijk was aan een kortstondig ontwaken, dat straks door dieper slaap werd vervangen. Uw eigen geweten getuigt, dat de vlam van uw ijver, aan het Avondmaal angeblazen, maar al te ras in ecne stervende vonk is veranderd. En kon de Heer velen zijner discipelen later nog mondeling toespreken, ik vrees, dat Hij het woord zou herhalen: » ik heb tegen u, dat gij uwe eerste liefde verlaten hebt. » (1). Welgelukzalig gij, zoo gij voor die verkoeling van heeler harte beducht zijt! Gij hoort dan dubbel gaarne de aanprijzing van den zin des gemoeds, die u daartegen best zal behoeden. Is ootmoed het kleed, dat u dekt, gij vat dan geen enkel voornemen op, in vermetele hoop op uzelf. Met iedere stille gelofte paart gij een' deemoedigen blik naar omhoog, en biddende in den Heiligen Geest voelt gij u nu dubbel tot waken en strijden gesterkt. Juist dat klein

(1) Openb. II: 4.

gevoel van u zelve, waarmede gij tot den disch zijt genaderd, dringt u dan, om dagelijks de hand weder aan te grijpen, die de Heer u aan dien disch heeft gereikt. Hoe beknelder het gemoed door ootmoedigen zondenrouw was, te meer verruimd staat gij op; hoe verruimder gij opstaat, des te vaster is uw gang, waar gij voortstreeft op de aangewezen baan uwer roeping. Iedere terugblik op het genotene spoort tot trouw aan het beloofde u aan, en breede stroomen der verzoeking tot ongerechtigheid, kunnen dien gloed des ijvers niet blusschen op den altaar des harten, omdat de priester, die er offert, het kleed der ootmoedigheid draagt.

Nog één denkbeeld moet ik aan de ontwikkelde toevoegen. Het ootmoedskleed past en dekt ons niet slechts,

Het siert ons,

waar wij des Heeren Avondmaal houden. Ook van die zijde verdient het krachtige aanprijzing.

Al aanstonds doet de ootmoed ons het *kleed der eere* ontvangen. Ook hier is de spreuke waarachtig: » De nederigheid komt voor de eere » en » God wederstaat den hovaardigen. » De weg naar eere bij God en den Heer leidt door de diepe dalen der vernedering en ootmoedige boete. Vraagt gij het, wat dischgenooten in nadruk welgevallig zijn in de schatting van den Heer en de engelen; gij hebt die gelukkigen niet te zoeken onder die kinderen des hoogmoeds, wier prachtig staatsiekleed een hart vol zelfbehagen, als dat des Pharizeërs, bedekt. De ootmoedige, die zijne oogen nauwelijks durft heffen ten hemel, is de liefste gast in zijn oog, en geen naam wordt daar boven met hooger vreugde genoemd, dan de naam van den boeteling, die zijne eigene gerechtigheid beschouwde als een wegwerpelijk kleed (1) en daarvoor dat des ootmoeds verkoos. Niet dat wij door die stemming op zich zelve eenige eere zouden *waardig* zijn in de schatting van God. Wij verdienen zijne gunst even weinig door onzen

(1) Jez. LXIV: 6.

ootmoed als door éénige onzer uitstekendste daden. Maar een ootmoedige zin maakt ons vatbaar voor het genot zijner liefde; die zin neemt juist dat uit ons weg, wat ons anders in zijn oog een gruwel doet zijn: den *hoogmoed* des harten. Dan alleen kunnen wij verzekerd zijn, dat Hij ons niet zal verachten, wanneer wij Hem het Avondmaalsoffer van een verbroken en verslagen hart komen wijden (1). En kunnen wij geene hoogere onderscheiding ons voorstellen dan dat de Hooge en Verhevene, die in de eeuwigheid woont en wiens naam heilig is, met ons gemeenschap zou oefenen, — wij hooren in zijn eigen woord ons verklaren: »ik woon in de hoogte en het heilige en bij dien, die eens nederigen en verbrijzelden geestes is, opdat ik levendig make den geest der nederigen en opdat ik levendig make het hart der verbrijzelden (2).”

Waar de ootmoedige alzoo door God is levend gemaakt, daar zal van lieverlede meer het *kleed der reinheid* hem sieren. In het hart, waarin door Gods Geest hoogmoed

(1) Ps. II: 19.

(2) Jez. LVII: 15.

en eigenwaan verbroken is, kan ook de zonde niet heerschen. De ootmoedige blijft bewaard voor menige struikeling, waaraan de trotsche dwaas gemakkelijk blootgesteld is. Leidt de ootmoed tot geloof, uit ootmoedig geloof wordt christelijke heiligmaking geboren. Staat gij, diep verootmoedigde mensch, van het H. Avondmaal op, om een moeilijken pligt te vervullen, gij acht dan niets beneden u, waartoe de Meester u roept; gij buigt zonder morren den schouder onder het kruis, dat zijne wijsheid u oplegt; gij noemt het uwen hoogsten eertitel, zijn nederige dienaar te wezen, ook in den meest beperkten en onaanzienlijken kring. Staat gij op, om een zwaren strijd te beginnen, gij acht u nergens veilig, dan bij God en christus alleen; gij hecht u naauw en onafscheidelijk vast aan dien oversten Leidsman; en in zijne gemeenschap wordt de kracht van boven u ingestort, om meer dan overwinnaar te worden. Zoo wandelt gij in heilige vreeze den tijd uwer inwoning (1) en hoe hooger gij stijgt, des

(1) 1 Petr. I: 17.

te minder wordt gij wel in eigene schatting, maar juist daarom te vatbaarder voor den eervollen rang, die Gods ootmoedige kinderen in den heiligen hemel verwacht!

Of mogen wij ons in de hoop niet verblijden, dat de ootmoedige eindelijk *het hemelsch feestkleed* zal dragen? Neen, dat kleed kan den man niet versieren, die hier te koud was om van schaamte te blozen en te trotsch om schuld te belijden. Niemand wordt uit genade toegelaten, om dischgenoot aan de bruiloft des Lams in den hemel te wezen, dan die hier als zijn verlostte verscheen, en zij slechts wandelen daar boven in witte priestergewaden, die op aarde als zondaars voor het kruis van Golgotha bogen. Hoe zal het daar den ootmoedige zijn, die wordt ingeleid in die hemelsche feestzaal, als zijn oog bijna door den glans wordt verblind, en hij het zich op eenmaal hoort aanzeggen: » dat alles was *voor u* bereid, reeds vóór de grondlegging der wereld.” Gewis, waar de blijdschap hem de kroon des levens doet aannemen, daar doet de ootmoed hem die kroon ter nederwerpen

aan den voet des troons van het Lam. En wien het ook onbeschrijfelijk zalig zij te juichen: » Gij hebt ons Gode gekocht met uw bloed, » zaliger is dit voor niemand, dan voor hem, die hier eerst in ootmoed gevraagd had: » Zoo gij, Heer, de ongeregtigheden wilt gadeslaan, Heere, wie zal bestaan (1)? »

Begeerlijk, en toch zoo eenvoudig gewaad! Intusschen is nog ééne vraag ter beantwoording overgebleven:

HOE IS DAT BESTE AVONDMAALSKLEED TE
VERKRIJGEN?

Van nature bezit niemand onzer dat kleed. Allen dragen wij een zeer hoogmoedig, zelfzuchtig hart in den boezem, dat minder geneigd is om diep te buigen voor God, dan om zich vijandig tegen God te verheffen. Wij kunnen dan ook elkander niet in het bezit stellen van het aangeprezen kost-

(1) Ps. CXXX: 3.

baar gewaad. Ware het voor schatten der aarde te koop, ik zou u met vrijmoedigheid opwekken, om het, ook voor den duursten, ja voor iederen prijs u toch aan te schaffen. Maar het is voor geen goud of zilver verkrijgbaar; en wat wij menschen het meest van alles behoeven, staat bij menschen het minst van alles te geven. Stond het ter mijner beschikking, ik hing u allen dat gewaad terstond om de leden, maar ik kan den duivel des hoogmoeds uit uw zondig hart niet verbannen, en er evenmin de hemelplant des ootmoeds doen groeijen. Zoo ik beloofde, u het beste Avondmaalskleed eindelijk *ver verkrijgbaar te stellen*, ik bedoelde voor alle dingen u benen te wijzen naar Hem, wiens Geest de wereld kan overtuigen van *zonde* (1). Maar wilt gij onder de leiding van dien Geest tot dien waarachtigen ootmoed geraken, zonder welken gij evenmin Avondmaalsvreugd als Avondmaalsvrucht hebt te hopen, stelt het dan, bij uwe toebereiding tot die heilige plegtigheid geen enkel oogeblik uit, nauwlettend u zelf te be-

(1) Joh. XVI: 8.

proeven. Welaan dan, den Avondmaalsdag niet begonnen, zonder dat gij in de eenzaamheid van den morgen of van den vorigen avond althans eene enkele ure u aan het gewoel der wereld onttrekt! Al moest het ook ten koste van huisgezin, van arbeid, ja van nachtrust geschieden, die tijdelijke schade wordt overvloedig door geestelijke winste vergoed. En nu, daar in uwe plegtige afzondering, alles uit uwe gedachten verwijderd, wat uw oordeel over u zelve verstompen of omkoopen kan. Daar, voor gij de hand in den boezem steekt, die biddend gevouwen, opdat » de God van onzen Heer JESUS CHRISTUS de Vader der heerlijkheid u geve den Geest der wijsheid en der openbaring in *zijne* kennis!” Daar met zijne hulp den blinddoek der zelfmisleiding afgelegd, den lof der menschen vergeten, u aan geen’ anderen regel gctoetst dan dien van Gods onbedriegelijk woord! Daar niet slechts op uwe daden, maar ook op de beginselen uwer daden gelet; niet slechts uwe woorden, maar ook uwe geheime gedachten gepeild; niet alleen bij het be-

drevene, maar ook bij het moedwillig of uit
 zwakheid verzuimde bedaard en opzettelijk
 stil gestaan! Daar vooral den blik op uw
 verborgen leven gerigt; daar u zelven be-
 schouwd in het licht der *wet*, die de minste
 zonde veroordeelt; in het licht van het
kruis, dat tot nooit volbragte dankbaarheid
 riep; in het licht der *eeuwigheid*, die alle
 verzegelde schuldregisters voor altijd openen
 zal! Zoo u zelven gedagvaard voor Hem,
 wiens oogen als vuurvlammen zijn, alsof
 gij, binnen weinige uren — niet des Heeren
 dood te verkondigen, maar uwen eigenen
 dood te verbeiden had! Bij iedere veront-
 schuldiging, die uw bedriegelijk harte doet
 hooren, eenvoudig gevraagd: zal ik *dat* dur-
 ven herhalen, als ik sta voor den Regter der
 toekomst? Bij alles, waarop gij in stilte
 geneigd zijt te roemen, bedachtzaam on-
 derzocht: » hoe zwaar zal het wegen, in
 de balans des hemels gelegd? » Zoo dik-
 wijls gij u zelf zoudt willen ontwijken, het
 u zelven herhaald, dat het *nu*, niet later
 dan nu beslist moet worden, wie of wat
 gij zijt, voor het aangezicht Gods, en — dat

die God lust aan *waarheid in het binnenste heeft*. Dan — ik mag het u niet verbergen — dan zal er eene onrust in u ontwaaken, die u pijulijk zal aandoen; dan zult gij u zelveu ontvallen en een' berg van overtredeuingen voor uwe bliken zien rijzen, waarvan gij den top niet kunt meten. Maar dan ook — ik mag het u toezeggen — zal uw verootmoedigd hart gelijk zijn aan een' dorstigen akker, die tot God om lafenis roept, en door den daauw des hemels zich dubbel verfrist zal gevoelen!

Dubbel verfrist — ongetwijfeld, mijn medezondaar, indien zich slechts met dien ongehuichelden ootmoed een eenvoudig geloof aan Gods genade in CHRISTUS vereenigt. Ootmoed zonder geloof zou aan zonneshijn zonder regen gelijken; zij zou den akker verschroeijen, maar den dorren grond niet verkwikken. Daarom, die van harte kan zeggen: » ik ellendig mensch, wie zal verlossen, » sta biddend naar de vrijmoedigheid, om aanstonds er bij te voegen: » ik danke God door JESUS CHRISTUS, mijnen Heer. » (1)

(1) Rom. VII: 24, 25.

Geen stemming zou treuriger zijn, — en toch treft men die bij sommigen aan — dan van den man, die juist door ootmoedig, maar hevig schuldgevoel werd teruggelaten van de tafel des Heeren! Ware de zoodanige onder mijne lezers, ik zou hem toeroepen: »juist gij hebt dubbele behoefte, om de teekenen te ontvangen van Gods verlossende liefde, opdat de droefheid over uwe zonden u tot geen wanhoop over uzelf vervoere. Wijs mij den ootmoedigen aan, wien ooit de Heer heeft verstooten, en ik zal u vrijmoedigheid geven, om terug te blijven van zijne heilige tafel! Maar roept Hij ook u, juist omdat gij met zoo zware schuld zijt beladen, heb goeden moed, en geloof nooit, dat gij God zoudt verheerlijken, door klein van zijne liefde te denken.” Het drievoudig snoer van ootmoed, geloof en liefde worde door geen’ discipel des Heeren verbroken: waar het te zamen vereenigd is, is onze voorbereiding voor het Nachmaal voltooid!

Kent gij dat ootmoedig geloof, Christen, verblijd u, dat de disch u weer wacht,

waar de Heer zelf het met eigen' hand wil versterken. Gij hebt gehoord in *wat* kleet Hij u wenscht te zien naderen: schikt u, om Hem in dien dos te ontmoeten. Maar zie toe, dat gij in uwen ootmoed geen *grond* uwer vrijmoedigheid bij het verlangend toetreden vindt. Zoo arglistig is het hart, dat het zich zelfs op den ootmoed verheffen kan, dien de Heer er in werkte! Neen, onze vrijmoedigheid ligt niet in ons kleet, maar alleen in de genade van CHRISTUS, doch zonder het kleet van den ootmoed kunnen wij die genadegift evenmin waarderen als aannemen. Maar moogt gij gelooven, dat ook u barmhartigheid in Hem is geschied, het Avondmaalskleed van den ootmoed zij uw feestkleed, waarin gij het Avondmaalslied der vreugde doet hooren: »Hij heeft magtigen van de troonen afgetrokken en nederigen heeft Hij verhoogd; hongerigen heeft Hij met goederen vervuld, maar rijken heeft Hij ledig weggezonden.» (1) Mij dunkt, gij zult gevoelen, dat uw ootmoedskleet, al is het u sinds lange niet

(1) Luc. I: 52, 53.

vreemd, door uwe achteloosheid en traagheid weder met menigen smet, vooral van verborgen hoogmoed, bevlekt is, en welligt op sommige plaatsen gescheurd werd door de wereld, die u liever een blinkend feestgewaad omhangt! Welkom zij u de gelegenheid, die u het Avondmaal aanbiedt om uw gescheurd gewaad te herstellen als aan den voet van het kruis, en het van zijne smetten te reinigen in het bloed van CHRISTUS, als van een onbevlekt en onbestraffelijk lam (1). Waar zou toch, naast den blijden roem der verlossing, de ootmoed krachtiger worden gevoed, dan aan eene tafel, die het u zoo luide verkondigt: Niets uit u en alles in Hem? Welaan dan, daar in de gemeenschap met CHRISTUS de kracht gezocht, om in stille nederigheid zijn heilig beeld te vertoonen! Daar de zinspreuk des Doopers meer dan ooit tot de uwe gemaakt: »Hij moet wassen, ik moet minder worden.» (2) Maar dan ook u in opregtheid verbonden, om ootmoedig voor Gods aanschijn te wandelen, en bo-

(1) 1 Petri I: 19.

(2) Joh. III: 30.

venal dézen Avondmaalszegen voor uzelfen begeerd, dat de verborgen' kanker des hoogmoeds steeds meer in u uitgeroeid worde. Het kleed, dat wij heden u aanprijzen, moet niet slechts nu en dan worden aangetrokken, gelijk de Hoogepriester in Israël zijn plegtgewaad droeg als hij het heiligdom intrad: het moet nooit worden afgelegd, zoo lang wij het kleed der sterfelijkheid dragen. Geen vriendenband mag het ons van de schouderen rukken; geen tand des tijds het doen slijten. De ootmoed zij veeleer ons dagelijksch *reiskleed*, waarin wij wandelen aan de hand onzes Gods, als kleinwetende kinderen, als bezoedelde zondaren. Die ootmoed worde het *huiskleed*, waarin wij eene stille, bescheidene, beminnelijke godsvrucht vertoonen, en ons licht laten schijnen voor de menschen, zonder ons eigen schijnsel te prijzen. Die ootmoed moet nog in ons leven, als reeds ons *lijkkleed* gespreid wordt, en terwijl de wereldling daarboven arm en naakt voor God zal verschijnen, moet de christen in dat kleed nog komen voor den

Regter van hemel en aarde, ofschoon hij blijmoedig kan juichen: » wij dan, geregtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God." (1) Zalig wij, zoo wij daar het troostwoord vernemen mogen: » Ga heen, Ik veroordeel u niet." Zalig wij, zoo ook het Avondmaal, bij vernieuwing in den geest des ootmoeds gevierd, ons nader brengt aan die heerlijke woning, waar den verlostte van christus een schooner dan het hier gedragen ootmoedskleed wacht. Dat doe het voor velen, ten prijze der barmhartigheid Gods! En de eeuwigheid getuige eens, dat de geschiedenis uwer Nachmaalsviering in het woord kan vervat worden:

» Deze tollenaar, van verre staande, durfde zelfs zijne oogen niet opheffen naar den hemel, maar sloeg op zijne borst, zeggende: » O God, wees mij zondaar genadig! En hij ging van de Avondmaaltafel geregtvaardigd heen naar zijn huis; heen naar zijn graf, heen naar den hemel!"

---

(1) Rom. V: 1.